

Wateragenda

‘WAAR WE VOOR STAAN’

Inhoud

De wateragenda	3
De huidige koers	5
Toekomstverkenning	5
<i>Toekomstige trends en ontwikkelingen</i>	6
De grote uitdaging	7
De Blauwe Agenda	9
<i>Veilig en voldoende water voor een aantrekkelijke leefomgeving</i>	10
<i>Schoon water als basis voor een aantrekkelijke leefomgeving</i>	15
<i>Water biedt meerwaarde</i>	20
Gebiedsgericht invullen	24
<i>Werkwijze</i>	25
<i>Deelgebieden</i>	26

De Wateragenda

‘Samen werken wij aan een aantrekkelijke leefomgeving door te zorgen voor schoon, voldoende en veilig water’. Op basis van deze missie heeft waterschap Vechtstromen een Wateragenda vastgesteld. Hierin staan de onderwerpen die voor ons waterschap belangrijk zijn om samen met andere overheden en maatschappelijke organisaties een aantrekkelijke leefomgeving te realiseren.

De Wateragenda vormt een basis voor het gesprek met gemeentelijke en provinciale overheden over de borging van ‘water’ in de omgevingsvisies die zij moeten ontwikkelen. Onze agenda hiervoor is gebaseerd op het Bestuursprogramma 2014-2018. Daarnaast op aanvullende wateropgaven en beleidskeuzes die op ons en onze (bestuurlijke) partners af komen.

In het eerste kwartaal van 2019 wordt een nieuw waterschapsbestuur gekozen. Dit bestuur bepaalt de richting en de invulling van het waterschapswerk in de bestuursperiode van 2019 tot en met 2022. Nadat het nieuwe bestuursakkoord en –programma in het voorjaar van 2019 is opgesteld volgt de nieuwe Watervisie. Deze visie vervangt de Wateragenda en vormt de basis voor het nieuwe waterbeheerprogramma en de andere instrumenten van de Omgevingswet die op 1 januari 2021 in werking treden.

Omgevingswet

De Omgevingswet biedt het waterschap een aantal nieuwe instrumenten, waarmee het zijn doelstellingen kan realiseren. Een facultatief onderdeel is de Watervisie. Hierin verwoordt het waterschap zijn visie, koers en strategische doelen en uitgangspunten.

Werken aan de waterschapstaken op het gebied van veilig, voldoende en schoon water raakt iedereen in ons beheergebied. Daarom zijn wij ervan overtuigd dat wij alleen samen met de omgeving tot een aantrekkelijke leefomgeving kunnen komen. Een belangrijk uitgangspunt van de Omgevingswet is: zoveel mogelijk ruimte creëren voor initiatieven uit de samenleving. Tegelijkertijd is het waterschap verantwoordelijk voor de borging van schoon, veilig en voldoende water. In de Omgevingswet wordt het waterschap uitgedaagd om na te denken over wat het minimaal moet reguleren. Daarnaast over wat wij durven los te laten of anders te regelen. De Watervisie biedt een houvast om het waterbelang in te brengen en waar nodig te verankeren in omgevingsvisies, programma's en verordeningen van andere overheden. Ook geeft zij koers aan onze organisatie.

Het motto van de Omgevingswet is:

'Ruimte voor ontwikkeling, waarborgen voor kwaliteit'.

Insteek Omgevingswet:

- Er is sprake van een inzichtelijk omgevingsrecht;
- De leefomgeving staat centraal;
- Er is ruimte voor maatwerk;
- Het moet allemaal sneller én beter.

Vechtstromen geeft invulling met vijf instrumenten:

1. De Watervisie;
2. Het waterbeheerprogramma;
3. De waterschapsverordening;
4. Het Projectbesluit/Vergunning Eigen Dienst;
5. Aansluiting op de landelijke voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).

Het motto van de Omgevingswet is:

'Ruimte voor ontwikkeling, waarborgen voor kwaliteit'.

De huidige koers

De huidige missie van Vechtstromen luidt: 'Samen werken wij aan een aantrekkelijke leefomgeving door te zorgen voor schoon, voldoende en veilig water.'

In het bestuursprogramma Door water verbonden (2014-2018) vertolken wij de huidige waterschapsmissie als volgt:

'Vechtstromen ziet water als een verbindende factor tussen inwoners, overheden en bedrijven. Wij vinden betrokkenheid van en communicatie met inwoners en partners belangrijk en het waterschap heeft graag oog voor innovatie en kansen. Dit is de reden dat in het Bestuursprogramma 2014-2018 geen exact uitgewerkte doelen en prestaties zijn opgenomen. Vechtstromen wil, binnen heldere kaders, met partijen in gesprek om te bezien of en hoe er samen tot nadere invulling van de strategische doelen kan worden gekomen.'

De huidige missie van Vechtstromen luidt: 'Samen werken wij aan een aantrekkelijke leefomgeving door te zorgen voor schoon, voldoende en veilig water'.

Strategische doelen

Waterschap Vechtstromen werkt op basis van het Bestuursprogramma 2014–2018 aan drie strategische doelen:

Watersysteem: Samen zorgen voor een veilige leefomgeving met de juiste hoeveelheid water van een goede kwaliteit, met inachtneming van de natuurlijke kenmerken van het systeem.

Waterketen: Samen met de partners in de waterkringloop op een duurzame wijze de publieke zuiveringstaak verrichten.

Besturen en organiseren: Een duurzame, innovatieve en lerende organisatie zijn, die -samen met partners en belanghebbenden- de ambities bepaalt, waarbij maatschappelijk belang en goed werkgeverschap centraal staan.

Toekomstverkenning

Economisch pessimisme tekende het jaar 2014, toen het Bestuursprogramma werd opgesteld. Dat gevoel heeft plaatsgemaakt voor economisch optimisme. Wat nu ook anders is dan toen, is veel meer aandacht voor klimaatadaptatie, de energietransitie en de transitie naar kringlooplandbouw. Daarnaast is de verstedelijkingsopgave toegenomen en is de rol van de overheid veranderd. Ook de komende jaren draait de wereld door. Wij proberen in de toekomst te kijken en zien tien trends en ontwikkelingen die het waterschapswerk kunnen raken.

Tien trends en ontwikkelingen

- *Klimaatverandering leidt tot extreme situaties.*

Wij hebben vaker te maken met hevige neerslag, meer hitte en langere perioden van droog en nat.

- *De druk op de fysieke leefomgeving neemt toe.*

Water is van belang voor landbouw, natuur, recreatie en een gezonde woon- en werkomgeving. De intensivering van het ruimtegebruik veroorzaakt steeds meer hinder en schade door hoosbuien, langere perioden van te nat of te droog en niet te vergeten: steeds vaker hittestress.

- *De circulaire economie is in opmars.*

Wij zien steeds vaker een efficiënte inzet en hergebruik van grondstoffen, zonder schadelijke emissies naar het milieu. De nationale ambitie is gericht op een volledig circulaire economie in 2050. Kringlooplandbouw is daarbij een van de uitdagingen.

- *De energietransitie zet door.*

CO2 reductie -en daarmee hernieuwbare energie- staat hoog op de politieke agenda. Gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk hebben in hun interbestuurlijke programma's aangegeven dat zij willen samenwerken aan een CO2 emissiereductie tot 49% in 2030.

- *Het beheer moet echt op orde zijn.*

Vechtstromen beheert een omvangrijke infrastructuur die bestaat uit waterlopen, gemalen, stuwen, bruggen, zuiveringsinstallaties, rioolgemalen en persleidingen. Een goede conditie van deze infrastructuur is voor een soepele uitvoering van onze watertaken cruciaal, zeker in tijden van extreme weersomstandigheden.

- *De economie groeit in alle regio's.*

De Nederlandse economie groeit, de werkloosheid daalt. Er worden meer vaste dienstverbanden aangeboden, de lonen stijgen, en ondanks de inflatie neemt de koopkracht toe.

- *De bevolkingskrimp en de vergrijzing zetten door.*

De ontwikkeling van de totale bevolkingsomvang in ons beheergebied blijft achter bij de landelijke trend. Tussen gemeenten en regio's bestaan echter veel verschillen. In het bijzonder Zuidoost-Drenthe krijgt te maken met krimp.

- *Er komen nieuwe vormen van democratie.*

In een individualiserende samenleving neemt het vertrouwen van inwoners in de politiek en instituties af. Teleurgestelde kiezers blijven thuis bij verkiezingen. Anderen richten juist nieuwe partijen op. Fragmentatie van het politieke landschap zien wij ook op lokaal niveau. Dit heeft invloed op het werken aan grote maatschappelijke opgaven.

- *Onze samenleving accepteert minder risico's.*

Ook het waterschap wordt geconfronteerd met het fenomeen 'risico uitsluiten'. Burgers en ondernemers betalen voor onze diensten en verwachten dat wij het water goed beheren. De acceptatie van restrisico's en ook de toename van risico's door een veranderend klimaat staat daarmee onder druk.

- *De digitale transformatie kent geen pauze.*

Digitale transformatie gaat over de transformatie van organisaties en de impact van technologieën en digitalisering van bedrijfsprocessen op mens, bedrijf en maatschappij. Het doel van digitaal transformeren is dat organisaties wendbaarder kunnen werken en hun klanten, gebruikers en de omgeving beter centraal kunnen stellen.

De grote uitdaging

Het beheergebied van Vechtstromen bestaat grotendeels uit coulisselandschappen op hellende zandgronden. Daartussen bevinden zich vlakke veenontginningen. Daar zien wij een sterke landbouw, maar ook grote natuurgebieden zoals het Bargerveen en de Engbertsdijksvenen. Verspreid door het beheergebied liggen dorpen en enkele middelgrote steden. In de ondergrond zijn strategische grondwatervoorraden beschikbaar voor drinkwaterwinning.

Door het hellende karakter en de zandige ondergrond is het watersysteem hier gevoelig voor extremen. Onder normale weersomstandigheden stroomt water door een veelheid aan stuwen en andere kunstwerken gecontroleerd naar lagere delen. Te veel of te weinig regenwater gaat al snel gepaard met knelpunten en schade. Dit komt door de kleinschaligheid van de waterlopen en de grote verwevenheid van de functies landbouw, natuur en wonen/werken. In 2018 was Twente de droogste regio van Nederland. Net als Zuidoost-Drenthe was het gebied sterk afhankelijk van regenval en wateraanvoer uit de grote rivieren.

Het veranderende klimaat uit zich onder meer in lange periodes van droogte. Doordat de wateraanvoer steeds lastiger wordt is de potentiële economische schade in ons beheergebied groot. Ook heeft het neerslagtekort negatieve effecten op de natuur.

De geringe hoeveelheid water bij droogte leidt tot problemen met de waterkwaliteit. In droge periodes wordt de vervuiling van het water namelijk niet verdund met schoon regenwater. Dit zorgt voor hogere concentraties verontreiniging in het oppervlaktewater. Klimaatverandering gaat niet alleen gepaard met structurele droogte, maar ook met incidentele wateroverlast: wie herinnert zich niet de hoosbuien met recordhoeveelheden aan water, die leidden tot problemen in zowel het stedelijk gebied als op de landerijen? Structurele droogte en incidentele wateroverlast vormen dé Grote Uitdaging voor Vechtstromen.

Deze uitdaging kan en wil het waterschap alleen samen met andere overheden, bedrijven en burgers aangaan. Hierbij is het van belang om een balans te zoeken tussen wat wij als waterschap zelf moeten realiseren of reguleren en waar het initiatief bij anderen kan liggen. Soms zullen wij taakgericht, no-nonsens doorpakken. Een andere keer werken wij samen met partners aan een gemeenschappelijke opgave. Maar ook kunnen wij inspringen op een lokale behoefte of appelleren aan een intrinsieke motivatie van partners en zo kansen voor realisatie van de wateropgaven benutten. Samen zoeken naar deze balans is een uitdaging op zichzelf, waarbij het belangrijk is dat de rol en de verantwoordelijkheden van het waterschap voor iedereen duidelijk zijn.

De Blauwe Agenda

In het Bestuursprogramma 2014-2018 staat samenwerking centraal. Samen met anderen werkt Vechtstromen aan een aantrekkelijke leefomgeving. Dit betekent in gesprek gaan en blijven over veilig, voldoende en schoon water. In een Blauwe Agenda worden de wateropgaven geduid, net als de potentiële meerwaarde van water.

Veilig en voldoende water

Wij agenderen een aantal onderwerpen op het gebied van veilig en voldoende water met als doel om gezamenlijk te komen tot een aantrekkelijke leefomgeving.

De verwevenheid van de functies landbouw, natuur en wonen/werken typeert ons beheergebied. Al deze functies hebben voldoende water van een goede kwaliteit nodig, maar stellen daar elk andere eisen aan. Daar proberen wij zo goed mogelijk aan te voldoen. Wij houden daarbij uiteraard rekening met de natuurlijke kenmerken van het watersysteem.

De klimaatverandering stelt ons voor aanvullende uitdagingen. De komende jaren moeten wij een nieuwe balans vinden tussen te droog en te nat. Daarnaast tussen ons waterwerk in het landelijk gebied en het klimaatbestendig maken van het bebouwde gebied.

Wij onderscheiden hierbij een vijftal thema's:

- Functies bedienen in een verweven landschap;
- Het beheer van het watersysteem op orde;
- Een klimaatrobuuste inrichting;
- Zuinig op zoet water;
- De wateroverlast beperken.

Functies bedienen in een verweven landschap

De kerntaak van Vechtstromen is de verschillende

functies in ons werkgebied met voldoende en schoon water bedienen. Door de kleinschaligheid en verwevenheid van ons landschap is dit een complexe opgave. Zo moeten wij in en rondom de Natura2000 gebieden de waterhuishouding aanpassen. Alleen dan kunnen wij voldoen aan de hydrologische vereisten van de Natura2000 doelen.

Wij willen met de provinciale en de gemeentelijke overheden in gesprek, onder andere om keuzes te maken. Bijvoorbeeld tussen een goede bediening van de landbouw en die van de natuur. Ook stemmen wij af met de aangrenzende waterschappen in ons land en met de Duitse overheden. Hierbij houden wij rekening met de natuurlijke kenmerken van het watersysteem.

De drinkwatervoorziening in ons beheergebied vindt plaats uit grondwaterwinningen. Op een aantal locaties voeren wij water aan om de verdrogingseffecten van de waterwinning te verminderen. Ten noorden van Vriezenveen ontwikkelen wij in de komende jaren een nieuwe waterwinning. Mede door de klimaatverandering is op de langere termijn mogelijk extra wincapaciteit nodig.

Op de agenda:

- o Wij organiseren gebiedsgerichte samenwerking om te zorgen voor voldoende water voor álle functies;
- o Voor de gebiedsontwikkeling werken wij plannen uit en realiseren deze vanuit de combinatie landbouw, wonen en natuur. Daarbij is sprake van een specifieke opgave voor de uitwerking van plannen in het kader van Natura2000;
- o Samen met partners ontwikkelen wij het 'watersysteem van de toekomst'. Dit doen wij aan de hand van proefprojecten en proeftuinen, zoals Mineral Valley Twente en Lumbricus;
- o Wij zetten de samenwerking met drinkwaterbedrijven voort en verdiepen deze verder. Hiertoe stellen wij een gezamenlijk perspectief op voor duurzame drinkwaterwinning;
- o Wij gaan onze rol en positie in de drinkwaterwinning in relatie tot 'functiebediening' nog eens afwegen.

Het beheer van het watersysteem op orde

Vechtstromen wil voldoende en schoon water aanbieden. Hiervoor moeten onze waterlopen, stuwen en gemalen op orde zijn. Zowel in het buitengebied als in de bebouwde kom willen wij precies weten wie de eigenaar en de beheerder is, wie voor het onderhoud verantwoordelijk is en hoe de onderhoudstoestand is.

Waar mogelijk zoeken wij naar samenwerking met provinciale en gemeentelijke overheden en particulieren voor beheer en onderhoud van waterlopen in de bebouwde kom. Wij streven daarbij naar de laagste maatschappelijke kosten. In het zuidelijke deel van ons beheergebied zijn de belangrijkste wateren in de bebouwde kom al grotendeels in beheer en onderhoud bij het waterschap. In het noordelijke deel hebben wij hiervoor de nodige voorbereidingen getroffen.

Door de relatief hoge ligging van ons gebied komen er vooral keringen in de categorie 'overige keringen' voor. Deze keringen beperken de wateroverlast vanuit beken en watergangen bij hoge afvoeren. Zij zijn vaak niet ons eigendom en liggen soms onopvallend in het landschap. Het onderhoud aan deze keringen wordt meestal door derden uitgevoerd. Het is belangrijk dat het noodzakelijke onderhoud aan en toezicht op deze keringen goed en tijdig wordt uitgevoerd. Alleen zo voorkomen wij dat de functie van waterkering niet wordt aangetast. De eerste stap hiertoe zetten wij begin 2019; wij plaatsen dan de overige keringen op de legger.

De waterkeringen langs de Vecht en het kanaal Almelo-De Haandrik hebben nu nog de status van 'regionale waterkering'. In 2019 worden zij -met een nieuwe norm- aangemerkt als 'overige kering'. Dan vindt meteen overdracht van het operationeel beheer en onderhoud plaats van de provincie naar Vechtstromen.

Op de agenda:

- o Wij brengen en houden het beheer en onderhoud van de waterlopen, de waterhuishoudkundige kunstwerken en de keringen op orde en zoeken naar samenwerking in beheer;
- o Wij bepalen een nieuwe norm voor de waterkeringen langs de Vecht en het kanaal Almelo-De Haandrik;
- o Wij geven de communicatie over de toegenomen aandacht voor overige keringen door het waterschap richting de betrokken kadastraal eigenaren c.q. onderhoudsplichtigen goed vorm. Het gaat hierbij om veel gemeenten, naast terreinbeherende organisaties en particulieren.

Een klimaatrobuuste inrichting

Nederland is in 2050 klimaatbestendig ingericht. Deze nationale ambitie staat verwoord in het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). In samenwerking met waterschappen en provinciale overheden brengen de gemeenten de kwetsbaarheid op het gebied van wateroverlast, hitte, waterveiligheid en droogte gebiedsdekkend in beeld. Daartoe worden zogenoemde 'stresstesten' uitgevoerd. Op basis van de resultaten van deze testen komt een dialoog op gang met de belanghebbenden. Op basis hiervan wordt bepaald of en hoe knelpunten in een uitvoeringsagenda worden

opgenomen.

Binnen de regionale watersamenwerkingsverbanden in het noordelijke en het zuidelijke deel van ons beheergebied werken wij aan een gezamenlijke aanpak rondom bijvoorbeeld de gebiedsdekkende stresstesten en de communicatiestrategie voor de dialoogfase.

Op de agenda:

- o Wij werken aan de zeven ambities uit het DPRA:
- o Wij brengen de kwetsbaarheid in beeld;
- o Wij voeren een risicodialoog en stellen een strategie op;
- o Wij stellen een uitvoeringsagenda op;
- o Wij benutten meekoppelkansen;
- o Wij stimuleren en faciliteren;
- o Wij reguleren en borgen;
- o Wij handelen bij calamiteiten.

Zuinig op zoet water

De droogte in 2018 heeft duidelijk gemaakt hoe belangrijk het is om zuinig te zijn op schoon, zoet water. Het project Zoetwatervoorziening Oost-Nederland (ZON) is een regionale uitwerking van het landelijke Deltaplan zoetwater. Verschillende partijen in Oost-Nederland hebben een strategie opgesteld voor de

zoetwatervoorziening. Hiermee willen zij de nadelige gevolgen van watertekorten beperken. De kern van deze driepuntenstrategie is: sparen-aanvoeren-aanpassen.

Sparen: Wij houden het beschikbare water zo lang mogelijk vast. Dat kan als de bodem vitaal is en de waterlopen juist zijn gedimensioneerd.

Aanvoeren: Wij verbeteren de wateraanvoer waar dit mogelijk is, of breiden het wateraanvoergebied uit.

Aanpassen: Wij passen ons aan de situatie aan, bijvoorbeeld aan de hand van andere gewasteelten of natuurdoelen die minder gevoelig zijn voor de effecten van droogte. Ook accepteren wij dat het in een bepaald gebied, bijvoorbeeld vanuit een maatschappelijke kosten-batenanalyse, niet verantwoord is om maatregelen te nemen tegen de effecten van klimaatverandering.

Vanuit het ZON-programma werken wij nu al aan maatregelen volgens deze driepuntenstrategie. Hierdoor vallen beken en watergangen minder snel droog en dat is goed voor de biodiversiteit en de functiebediening. De landbouwsector neemt vanuit het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) steeds meer zelf het initiatief voor zoetwatermaatregelen, zoals bodemverbetering of drainage.

In ons beheergebied staan de rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) hoog in het watersysteem. In periodes van droogte vallen de waterlopen, die worden gevoed met het effluent van deze RWZI's niet droog. De verdunning van de effluentstroom met grond- en hemelwater is dan heel gering. Daarom houden wij de kwaliteit van deze waterlopen extra goed in de gaten.

Op de agenda:

- o Wij werken gebiedsgericht samen met de organisaties voor landbouw en natuur, en met de verschillende overheden. Zo kunnen wij stapsgewijs werken aan het sparen van water. Een uitdaging is komen tot een gezamenlijke ambitie en vervolgens een aanpak vaststellen;
- o Samen met belanghebbenden brengen wij het potentieel van de toepassing van effluent in beeld. Op basis van het inzicht in risico's en beperkingen ontwikkelen wij vervolgens een visie.

De wateroverlast beperken

Bij langdurige neerslag kan wateroverlast ontstaan als de waterlopen het water niet meer voldoende kunnen afvoeren. Vechtstromen heeft een inspanningsverplichting om de waterlopen te laten voldoen aan de normen voor wateroverlast. Deze

staan in een provinciale verordening. Het overgrote deel van ons watersysteem voldoet op dit moment ruimschoots aan die normen. Wij mogen, gebiedsgericht en gemotiveerd, van deze normen afwijken. Dit gebeurt bijvoorbeeld in het Dinkeldal. De aangepaste normen zijn vastgelegd in de provinciale omgevingsverordening.

Het watersysteem verandert voortdurend. Dit komt onder andere door de klimaatverandering en de bodemdaling. Daarom toetst het waterschap regelmatig of het watersysteem voldoet aan de laatste normen en klimaatinzichten. Is dit niet zo, dan kunnen wij, uiteraard in overleg met grondgebruikers en gemeenten, het onderhoudsregime, het watersysteem of zelfs de normen aanpassen.

Voor een veilige leefomgeving is voldoende waterberging en afvoercapaciteit van het (stedelijke) water belangrijk. Denk aan nieuwe ontwikkelingen, zoals woningbouw en wegeaanleg. De afspraken hierover komen te staan in de gemeentelijke omgevingsvisies. Op basis hiervan kan eventueel verloren gegane natuurlijke bergingsruimte worden gecompenseerd.

Op de agenda:

- o Wij toetsen de normering van de wateroverlast en pakken knelpunten aan;
- o Wij voeren de afspraken uit het herijkte Lokaal Bestuursakkoord Water (LBW) uit in het noordelijke deel van Vechtstromen, samen met onze gemeentelijke en provinciale partners;
- o Wij zijn transparant over de kans op wateroverlast en gaan de dialoog aan met overheden, hulpdiensten en grondeigenaren over uitkomsten en maatregelen die wij moeten nemen.

Schoon water

Schoon water is een belangrijke bouwsteen voor een gezonde leefomgeving. Een kerntaak van het waterschap is ervoor zorgen dat het water schoon blijft en, waar nodig, schoner wordt. Europese richtlijnen en daarop gebaseerde afspraken bieden op dit punt een juridisch kader.

Ons watersysteem wordt belast door het effluent van onze 23 rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's). Daarnaast door industriële lozingen, door aanvoer vanuit Duitsland en door uit- en afspoeling van landbouwgronden. De gevolgen van microverontreinigingen, zoals medicijnresten, in het grond- en oppervlaktewater krijgen steeds meer aandacht.

Veel van de relatief kleine beken, die worden belast met effluent van RWZI's, zijn in een landelijke studie aangeduid als hotspot, wat wil zeggen dat er sprake is van belasting door medicijnresten.

De belangrijkste thema's bij schoon water zijn:

- Zuiveren voor schoon water;
- Werken aan een natuurvriendelijke inrichting en droogval beperken;
- Medicijnresten en andere microverontreinigingen aanpakken;
- Gebiedsgericht werken, samen met de landbouw;
- Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH).

Zuiveren voor schoon water

In 23 rioolwaterzuiveringsinstallaties zuivert Vechtstromen het afvalwater van veel bewoners en bedrijven uit het beheergebied. Deze installaties zijn cruciaal voor een aantrekkelijke leefomgeving. De volksgezondheid en de kwaliteit van het regionale oppervlaktewater zijn voor een deel afhankelijk van deze installaties. Ook de watervoerendheid van sommige waterlopen is ervan afhankelijk.

De waterkwaliteit, de droogte, het hergebruik van water, de energietransitie en de rol van de RWZI's daarin staan volop in de belangstelling. Zij geven de omvorming van zuiveringsbeheerder en afvalwaterverwerker naar producent van water, grondstoffen en energie een

forse impuls. Deze omvorming gebeurt niet zomaar. Het lukt alleen als de watersysteembeheerder, de drinkwaterproducent, de gebruikers van drinkwater, de producenten van afvalwater en de rioolbeheerders vanuit het waterkringloopdenken deze uitdaging met de zuiveringsbeheerder aan gaan.

Riool- en zuiveringsbeheerders werken van oudsher al samen aan het optimaliseren van het afvalwaterdeel van de waterkringloop. Dat is goed te zien aan de aandacht voor ruimtelijke adaptatie in het stedelijk gebied. Daar worden groen en water, naast energie, mobiliteit en sociale vraagstukken, gecombineerd met rioleringsvraagstukken. Dit betekent voor ons meer gesprekspartners binnen de gemeentelijke organisaties. Daarnaast biedt het mogelijkheden tot redesign van het afvalwatersysteem. Hemel- en grondwater worden daarbij uit het afvalwatersysteem gehouden. Met als gevolg een stabiele waterstroom naar de zuivering, waardoor de duurzame ontwikkeling van de RWZI's volop tot haar recht kan komen. Dit gaat gepaard met de nodige innovaties.

Sommige bedrijven zuiveren zelf hun afvalwater. In de waterkringloop nemen zij een bijzondere positie in. Wij zien hen als partners, met wie wij afspraken kunnen maken over elkaars rollen in, en bijdragen aan het optimaliseren van de waterkringloop.

Op de agenda:

- o Wij zorgen voor betrouwbare RWZI's die voldoen aan de geldende regels;
- o In overleg met de gemeenten zorgen wij voor voldoende zuiveringscapaciteit om het aangeleverde rioolwater te verwerken;
- o Wij willen water dat schoon is niet naar onze RWZI's halen. Wij bespreken daarom met de gemeenten hoe zij het hemelwater van het afvalwatersysteem kunnen afkoppelen en hoe zij de doorontwikkeling naar gescheiden stelsels kunnen realiseren. Daarbij zoeken wij naar koppelingen met andere gemeentelijke opgaven;
- o Wij intensiveren onze gesprekken met de beheerders van private bedrijfsafvalwaterzuiveringen en lozers van grote hoeveelheden bedrijfsafvalwater. Zo willen wij onze waterkwaliteitsdoelstellingen en een duurzame waterkringloop bevorderen;
- o Wij oriënteren ons op mogelijkheden voor de inzet van effluent om droogte in het stedelijk en het landelijk gebied te bestrijden. In gebieden zonder wateraanvoer is in tijden van droogte effluent namelijk het enige oppervlaktewater.

Werken aan natuurvriendelijke inrichting en droogval beperken

Een goede biodiversiteit van het waterleven is alleen mogelijk als de inrichting van een gebied ruimte biedt aan de (water)natuur. In de Europese Kaderrichtlijn Water staan voorschriften voor het realiseren van een goede ecologische en chemische waterkwaliteit. Denk aan een natuurvriendelijke inrichting van waterlopen, de verbetering van de stroming van beken en het verminderen van de watervervuiling. Het gaat om maatregelen die vóór eind 2027 moeten zijn afgerond. Waar geen water is, is ook geen waterleven. De waterkwantiteit en de waterkwaliteit zijn daarom nauw met elkaar verbonden.

Op de agenda:

- o In overleg met gemeentelijke en provinciale overheden en grondeigenaren richten wij onze belangrijkste watergangen natuurvriendelijk in;
- o Wij beperken de droogval van waterlopen en verbeteren de stroming in beken door middel van waterspaarmaatregelen.

Medicijnresten en andere microverontreinigingen aanpakken

Ons milieubeleid is sinds jaar en dag gericht op aanpak bij de bron. Dat geldt ook voor microverontreinigingen die nadelige effecten hebben in het oppervlaktewater. Voor verschillende stoffen schiet alleen bronaanpak tekort. De toenemende vergrijzing en de steeds langere perioden met lagere afvoeren zorgen in ons beheergebied voor toenemende concentraties medicijnresten. In het kader van de landelijke Delta Aanpak Waterkwaliteit (DAW) is een ketenaanpak ontwikkeld. Hierin worden de waterschappen gevraagd om voorbeeldprojecten op te starten voor het verwijderen van medicijnresten op de rioolwaterzuivering.

Op de agenda:

- o Wij zoeken een antwoord op de vraag of en met welke omvang wij voorbeeldprojecten rondom medicijnrestenverwijdering kunnen opstarten. Hierbij ligt er een koppeling met het belang van het effluent in tijden van structurele droogte.

Gebiedsgericht samenwerken met de landbouw

Verbetering van de waterkwaliteit vraagt om intensivering van de gebiedsgerichte samenwerking met de landbouw. De opgave om de waterkwaliteitsdoelen te halen verschilt per gebied. Vaak is er sprake van een relatie met het verbeteren van de bodem om water vast te houden (klimaatopgave). Ook het verbeteren van de productieomstandigheden voor de landbouw speelt een rol.

Het risico van normoverschrijdingen voor gewasbeschermingsmiddelen verschilt sterk per teelt en de daarbij toegepaste middelen. Het gewasbeschermingsbeleid is gericht op een sterke vermindering van het aantal normoverschrijdingen in 2023 ten opzichte van 2013.

De gebiedsgerichte samenwerking met de landbouw is al in gang gezet met het DAW. De agrarische sector toont steeds meer zelf initiatief bij het nemen van maatregelen voor de verbetering van de waterkwaliteit.

Op de agenda:

- o Wij intensiveren de gebiedsgerichte samenwerking met de agrarische sector om de waterkwaliteit te verbeteren. Hiervoor willen wij een ambitie vastleggen.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)

‘Sturen waar dat moet, loslaten waar het kan’. Zo luidt het uitgangspunt bij de omzetting van het stelsel van vergunningen en voorschriften naar de waterschapsverordening naar aanleiding van de Omgevingswet. Wij vullen hierbij de activiteiten van vergunningverlening en handhaving steeds meer effectgericht in.

De actuele beelden van de waterkwaliteit leveren de argumenten om het waterkwaliteitsaspect op de gezamenlijke agenda met de VTH partners te houden. De samenwerking met deze partners, waaronder de gemeenten en de omgevingsdiensten, wordt steeds intensiever. Hierbij moeten wij gegevens kunnen delen, zodat wij adequaat kunnen aansluiten bij nieuwe ontwikkelingen. Illustratief is de recente aandacht voor zeer zorgwekkende stoffen en de aandacht voor ondermijning. Dit vraagt om meer focus op de ontwikkelingen bij grote lozers in ons beheergebied, zoals bijvoorbeeld de voedingsmiddelenindustrie.

Op de agenda:

- o Wij stemmen de transitie naar een waterschapsverordening af met andere overheden;
- o Wij versterken onze adviserende rol op handhaving naar de omgevingsdiensten en de gemeenten;
- o Wij maken afspraken met VTH partners over het uitwisselen van data en een flexibele inzetbaarheid van onze handhavingscapaciteit;
- o Wij organiseren samenwerking rondom zeer zorgwekkende stoffen;
- o De samenwerking op het gebied van ondermijning werken wij nader uit. Denk hierbij aan het traceren van afval uit drugslaboratoria in de afvalwaterstromen;
- o Wij intensiveren de samenwerking van overheden rondom grote lozers.

Water biedt meerwaarde

Als wij werken aan onze watertaken doen zich vaak mogelijkheden voor om maatschappelijke meerwaarde te creëren. Onze missie onderstreept dit. Via het interbestuurlijke programma (IBP) hebben de VNG, IPO en de Unie van Waterschappen en het Rijk de afspraak gemaakt om als één overheid te werken aan grote maatschappelijke opgaven. Zo staan zij midden in de samenleving. Dit strookt heel goed met de lijn van Vechtstromen.

Energietransitie en circulaire economie zijn twee grote maatschappelijke uitdagingen, waaraan wij vanuit onze activiteiten voor de wateropgaven kunnen bijgedragen. Hiervoor zijn op nationaal niveau ambities vastgelegd. Daarnaast kunnen wij maatschappelijke meerwaarde creëren door economische ontwikkeling en recreatie te faciliteren. Dit geldt ook voor het bevorderen van de biodiversiteit.

De belangrijkste meerwaardethema's zijn:

- Energietransitie;
- Circulaire economie;
- Economische ontwikkeling;
- Recreatie;
- Biodiversiteit.

Energietransitie

Als waterbeheerder kunnen wij een rol spelen in de energietransitie. Wij beheren immers wateren als rivieren, kanalen en plassen. Hiervoor beschikken wij over assets (installaties en terreinen) die wij kunnen inzetten bij de energievraagstukken.

Een mooi voorbeeld is de warmte in het oppervlaktewater, die een alternatief kan zijn voor aardgas en andere vormen van warmte- en energievoorziening of opslag daarvan. Wij kunnen zo een waardevolle partner zijn voor gemeenten, lokale coöperaties en bedrijven op het gebied van energietransitie.

Met de ombouw van twee RWZI's tot energiefabrieken en de aanleg van zonnenvelden op RWZI terreinen draagt Vechtstromen nu al bij aan de energietransitie.

Op de agenda:

- o Wij willen samen met partners onze kennis over het benutten van thermische energie uit oppervlakte- en afvalwater als alternatief voor aardgas verdiepen. Daarbij definiëren wij de verschillende rollen opnieuw;
- o Wij gaan de behoefte en urgentie bepalen van het inzetten van onze terreinen en de daken van onze gebouwen voor wind- en zonneprojecten;
- o Wij willen het potentieel als opslagsysteem van het watersysteem en de waterketen in kaart brengen bij het afstemmen van vraag en aanbod van energie. Het benutten van dit potentieel hangt af van de mate waarin ketenpartners bereid en van plan zijn om hun assets hierop aan te passen.

Circulaire economie

In een volledig circulaire economie worden grondstoffen efficiënt ingezet en hergebruikt, zonder schadelijke emissies naar het milieu. Daarbij worden nieuwe grondstoffen op een duurzame wijze gewonnen. Producten en materialen worden zó ontworpen dat ze zo efficiënt mogelijk kunnen worden hergebruikt.

De waterschappen werken collectief aan dit thema en richten zich daarbij op een 'Grondstoffen Top 5'.

Individuele waterschappen zetten daarnaast proefprojecten op aan de hand van netwerkkansen en regionale mogelijkheden. Zo heeft Vechtstromen al deelgenomen aan 'Power to proteïne' en 'GEOWall'. Daarnaast zijn wij actief bij het terugwinnen van NEO-alginaat uit korrelslib.

Via het collectieve spoor en de individuele proefprojecten is duidelijk geworden dat hergebruik van rest-, grond- en afvalstoffen het beste gaat door middel van regionale samenwerking met overheden en commerciële partners.

Op de agenda:

- o Samen met partners verkennen wij in welke samenwerkingsverbanden wij het beste een rol kunnen vervullen. De uitdaging is om circulair werken onderdeel te maken van het waterschapswerk door samenwerking met anderen.

Economische ontwikkeling

Werken aan watertaken draagt op zich al bij aan de regionale economie. Daarbij ontstaan telkens nieuwe mogelijkheden: de komende jaren bijvoorbeeld door de transitie als gevolg van de klimaatverandering. Wij

voelen hier een urgentie om te innoveren. Samenwerken bij innoveren biedt verschillende voordelen. Zo kunnen wij de inzet van mensen en middelen beperken en de risico's beter spreiden. Ook kunnen wij onze kennisbasis verbreden en het potentieel van de innovatieve ontwikkelingen beter benutten. Daarbij richten wij ons op partijen binnen én buiten de waterschapsector. De samenwerking tussen overheden, kennisinstellingen en het bedrijfsleven in innovatietrajecten staat bekend als de 'gouden driehoek'. De ene partij zet zijn enthousiasme voor een idee daarbij sneller om in concrete actie dan de andere. Daarbij komt het dan ook aan op het aanpassingsvermogen van alle partijen. Met de toenemende aandacht voor burgerinitiatieven krijgt de dynamiek een extra dimensie: de driehoek wordt met de 'energieke samenleving' erbij een vierkant!

Op de agenda:

- o Vanuit de wateropgaven willen wij met bekende en nog onbekende partners participeren in innovatieprogramma's;
- o Wij willen een eigen visie ontwikkelen op de rol van het waterschap in de regionale economie, vanuit de samenhang tussen innovatie en projectrealisatie (aanbestedingsbeleid).

Recreatie

Toerisme en recreatie is in ons beheergebied een groeiende activiteit, die ook economisch steeds belangrijker wordt. Het water is daarbij een stevige drager van het landschap om langs te wandelen, in te zwemmen, op te varen of in te vissen. Wij overleggen veel en vaak met gemeenten, recreatiebedrijven, hengelsportorganisaties en inwoners om deze recreatieve activiteiten te faciliteren. Wij bedienen en faciliteren de sectoren landbouw, natuur en water met onze dienstverlening. Het is de vraag of het groeiende belang van de recreatie rechtvaardigt dat wij ook deze functie eigenstandig bedienen en faciliteren vanuit onze kerntaken.

Op de agenda:

- o In overleg met gemeenten en andere belangenorganisaties willen wij recreatief medegebruik faciliteren;
- o Wij willen de rol en de positie van de recreatie in relatie tot functiebediening op basis van externe signalen bepalen.

Biodiversiteit

Het waterschap is met de Kaderrichtlijn Water verantwoordelijk voor de biodiversiteit in het water.

Daarnaast kunnen wij de biodiversiteit op het land ondersteunen, bijvoorbeeld reststroken inzaaien met bloemrijke mengsels en natuurinclusief bouwen bij kunstwerken, bijvoorbeeld zwaluwwanden.

Op de agenda:

- o Wij willen onze samenwerking met gemeenten, (lokale) natuurorganisaties en particulieren voor meekoppelkansen voor de biodiversiteit verdiepen en hiervoor onze ambities vastleggen.

Gebiedsgericht invullen

Het beheergebied van waterschap Vechtstromen bestaat uit meerdere deelgebieden. Die hebben elk hun eigen kenmerken, zowel qua landschap en functies als wat betreft sociaaleconomische aspecten. In de Blauwe Agenda staan de onderwerpen die vanuit ons perspectief belangrijk zijn om samen met andere overheden en maatschappelijke organisaties een aantrekkelijke leefomgeving te realiseren. In ieder deelgebied kent de agenda andere accenten. Dat vraagt om maatwerk.

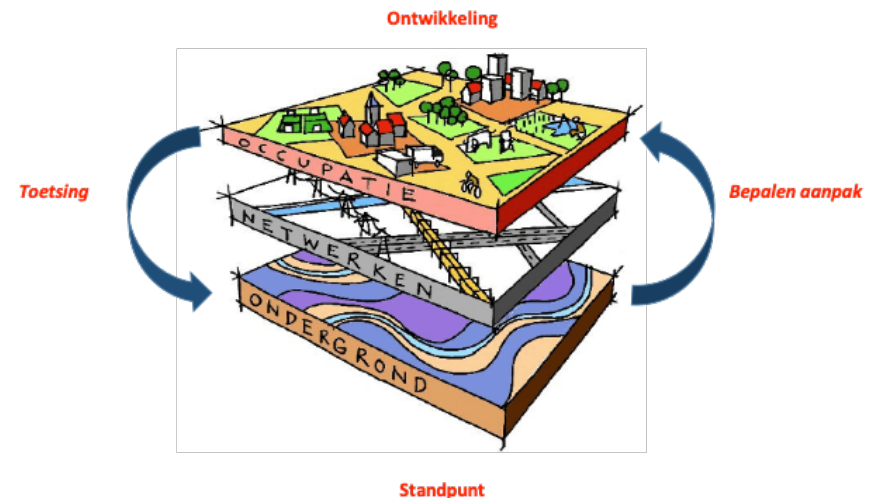
Werkwijze

Bij dit maatwerk maken wij onderscheid tussen drie 'lagen': een ondergrond van land en water, de netwerken met de assets en de occupatie, ofwel de complete leefwereld.

In de leefwereld (de occupatielaag) zien wij een grotere dynamiek en een hogere verandersonnelheid dan de in netwerklaag. In de netwerklaag staan de zuiveringen, de waterlopen en de waterhuishoudkundige kunstwerken van het waterschap. De traagheid van de waterelementen in de netwerklaag komt voort uit de kenmerken van de ondergrond, die nauwelijks verandert.

Wij willen onze Blauwe Agenda verbinden met de agenda's, wensen, behoeften en ontwikkelingen in de leefwereld. Dit begint met een gesprek. Deze werkwijze is met het Bestuursprogramma 2014-2018 in gang gezet. Wat in de

leefwereld speelt brengen wij in beeld en toetsen wij aan de netwerklaag en de ondergrond. Op basis hiervan nemen wij een standpunt in en bepalen wij onze aanpak. Die kan taakgericht zijn, maar ook opgave-, behoefte- of betekenisgericht.

Deelgebieden

Het Rijk onderkent in de nationale omgevingsvisie dat werken aan de grote maatschappelijke opgaven het meest effectief op regionaal schaalniveau vorm en inhoud kan krijgen. Dit betekent, ondersteund door ons streven naar maatwerk, dat wij de wateragenda het beste gebiedsgericht kunnen invullen. Op basis van een ervaren samenhang in gebiedskarakteristieken en -agenda onderscheiden wij de volgende gebieden:

- Drents Plateau
- Veenontginningen
- Vecht
- Regge
- Dinkel
- Twentse Stedenband en Emmen

Deze indeling komt voort uit het waterperspectief en voor het stedelijk gebied uit de sociaaleconomische agenda. Overheden, inwoners en gebruikers in het gebied herkennen deze indeling. Hierdoor is het makkelijk om met hen in gesprek te gaan over de verbinding tussen de wateropgaven enerzijds en de wensen, opgaven en ontwikkelingen in de regio anderzijds. Per deelgebied staat hierna aangegeven welke uitdagingen wij vanuit ons waterperspectief zien.

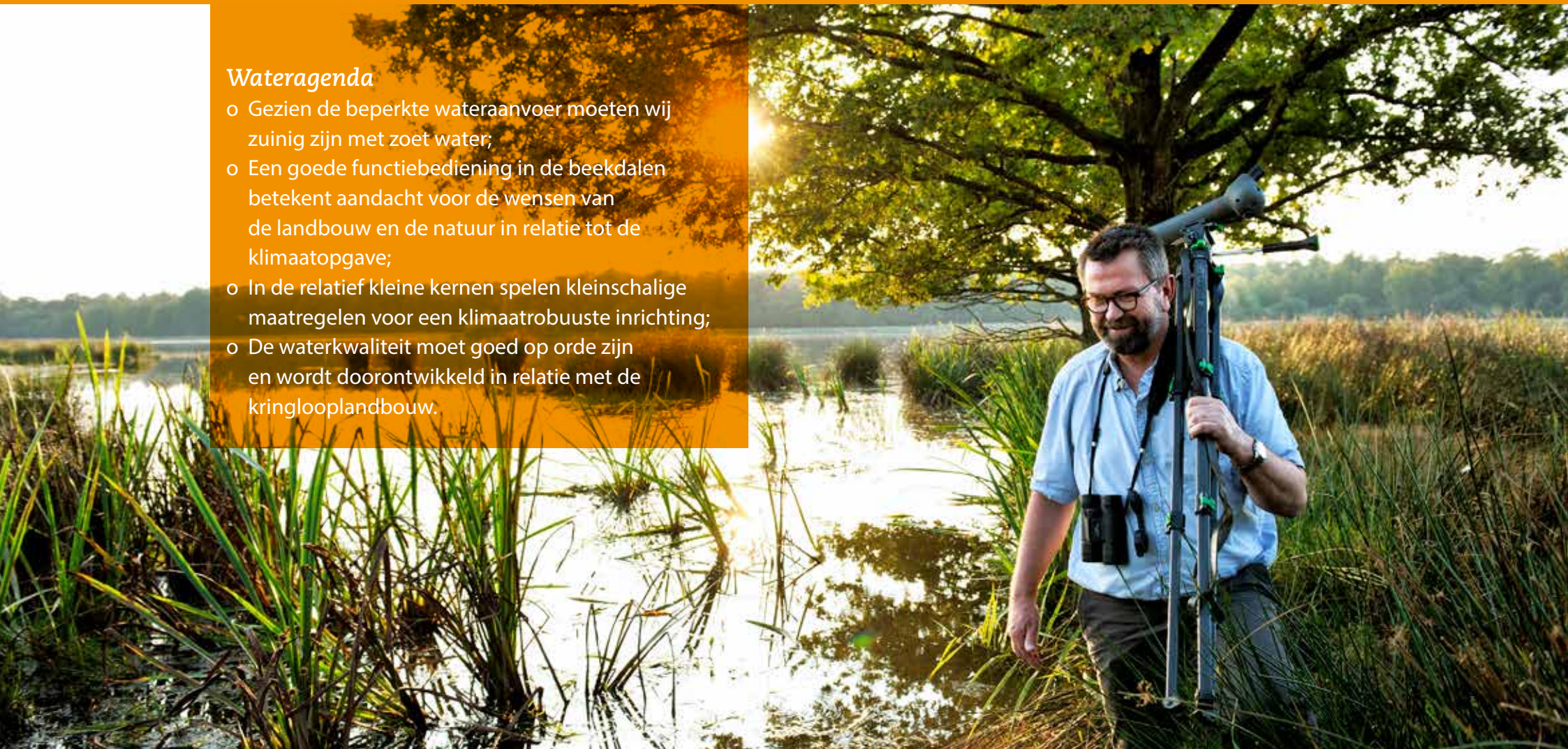
Drents Plateau

Gebiedskarakteristiek:

Er is sprake van een relatief extensief grondgebruik.
Daarnaast van enige verwevenheid van dorpen,
landbouw en natuur.

Wateragenda

- o Gezien de beperkte wateraanvoer moeten wij zuinig zijn met zoet water;
- o Een goede functiebediening in de beekdalen betekent aandacht voor de wensen van de landbouw en de natuur in relatie tot de klimaatopgave;
- o In de relatief kleine kernen spelen kleinschalige maatregelen voor een klimaatrobuuste inrichting;
- o De waterkwaliteit moet goed op orde zijn en wordt doorontwikkeld in relatie met de kringlooplandbouw.

Veenontginningen

Gebiedskarakteristiek:

Wij zien relatief grootschalige landbouwgebieden met robuuste natuurkernen. Het is een gebied van kanalen, sloten en wijken met een goede wateraanvoer.

Wateragenda

- o Wij behouden en verbeteren de wateraanvoer en sparen daarnaast water;
- o De opgave voor wateraanvoer wordt mogelijk groter als gevolg van de ontwikkeling van de waterwinning Daarle Vriezenveen en de bufferzones van Natura2000;
- o Voor de grote kunstwerken geldt als opgave: het beheer moet op orde zijn;
- o De waterkwaliteit is niet op orde. Er treedt verdunning op door wateraanvoer, waardoor wij ook een grotere verspreiding van de vervuilingsproblemen zien;
- o In het laag gelegen gebied zijn mogelijk nog maatregelen nodig om de wateroverlast te beperken na een nieuwe toetsing aan de wettelijk eisen.

Vecht

Gebiedskarakteristiek:

Dit gebied wordt gekenmerkt door een verwevenheid van landbouw, natuur, recreatie en stedelijk gebied. De Vecht is de hoofdafvoer voor ons beheergebied en het Duitse achterland. Daarnaast is het de slagader voor vissen die zich jaarlijks vanuit het IJsselmeergebied via de Vecht stroomopwaarts verspreiden.

Wateragenda

- o De hoogwaterveiligheid van de Vecht willen wij waarborgen. Dit gebeurt door de aanpassing van de normering voor de Vechtdijken en een verkenning naar de hoogwaterveiligheid voor de hele Vecht, ook het Duitse deel;
- o Er zijn investeringen nodig voor de instandhouding van de grote kunstwerken en om het vissen mogelijk te maken om ze te passeren;
- o Wij streven naar de ontwikkeling van nieuwe natuur in en langs de Vecht in verwevenheid met landbouw en recreatie. De bebouwingskernen langs de Vecht ontwikkelen mee;
- o De waterkwaliteit is niet op orde. Dit komt vooral door een grote belasting vanuit Duitsland;
- o De relatie met Duitsland met betrekking tot hoogwaterveiligheid, waterkwaliteit en gebiedsontwikkeling willen wij onderhouden en verdiepen.

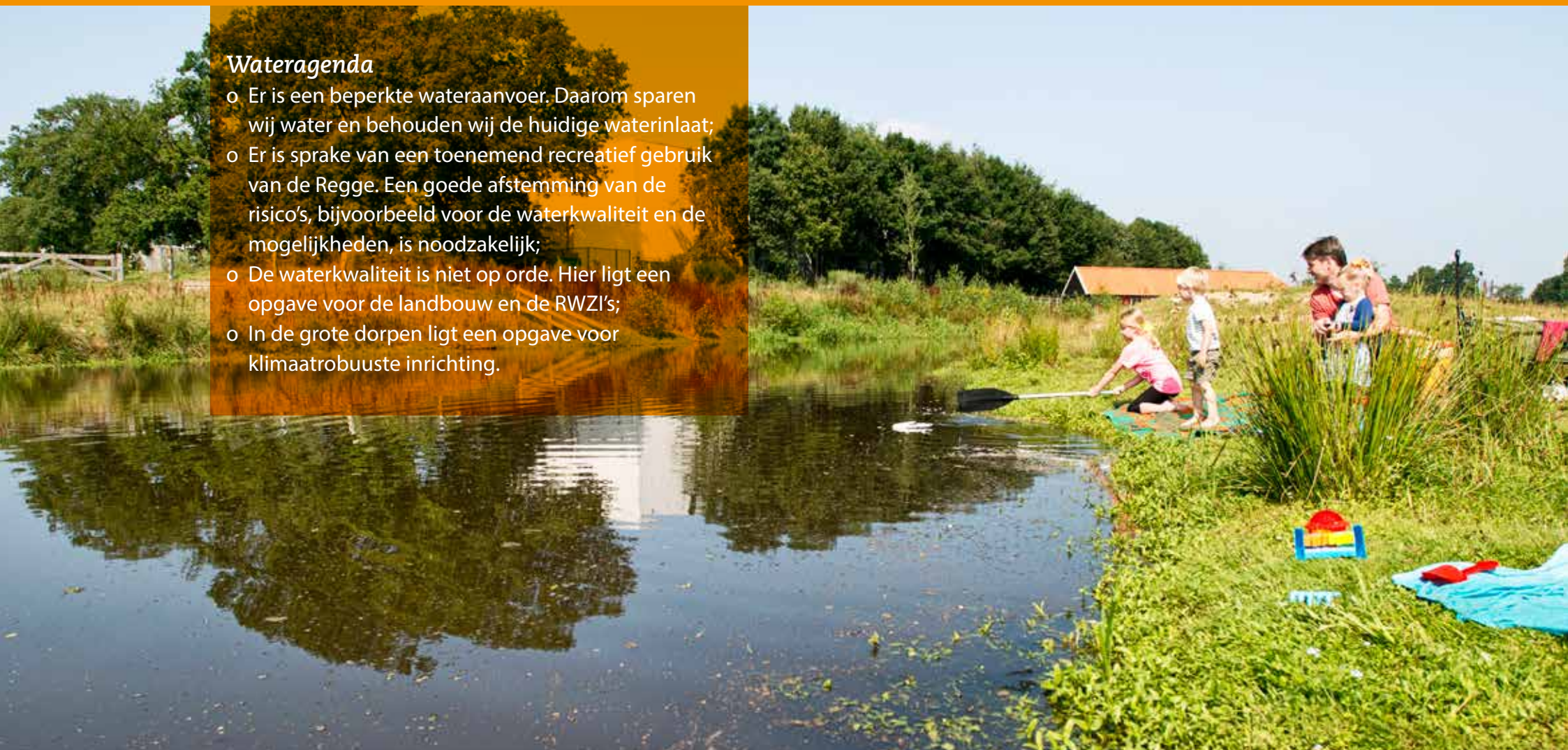
Regge

Gebiedskarakteristiek:

Wij zien hier verwevenheid van landbouw, natuur, recreatie en stedelijk gebied in een zwak glooiend landschap. Het gebied kent voornamelijk gebiedseigen water met weinig bovenstroomse aanvoer vanuit Duitsland en een beperkte waterinlaat vanuit kanalen.

Wateragenda

- o Er is een beperkte wateraanvoer. Daarom sparen wij water en behouden wij de huidige waterinlaat;
- o Er is sprake van een toenemend recreatief gebruik van de Regge. Een goede afstemming van de risico's, bijvoorbeeld voor de waterkwaliteit en de mogelijkheden, is noodzakelijk;
- o De waterkwaliteit is niet op orde. Hier ligt een opgave voor de landbouw en de RWZI's;
- o In de grote dorpen ligt een opgave voor klimaatrobuuste inrichting.

Dinkel

Gebiedskarakteristiek:

Een sterk verweven landschap met dorpen, landbouw, natuur en recreatie kenmerkt het gebied Dinkel. Wij zien grote hoogteverschillen en veel kleine, waardevolle beken. Dit biedt kansen voor 'Dynamisch Dinkel' in een natuurlijk beekdal.

Wateragenda

- o Omdat er geen wateraanvoer plaatsvindt, moeten wij water sparen;
- o De grote invloed vanuit Duitsland vraagt om stevig agenderen en samenwerken bij de opgaven voor de waterkwaliteit en de waterkwantiteit;
- o Er liggen veel Natura2000 gebieden met vraagstukken over de functiebediening voor natuur en landbouw;
- o Hier speelt ook het herstel van bronnen en beken;
- o De waterkwaliteit is niet op orde. Dit komt vooral door een grote belasting vanuit Duitsland;
- o Er spelen een aantal grote projecten op het gebied van water, natuur en landbouw, met veel raakvlakken met recreatie, leefomgeving en dorpsontwikkeling;
- o Wij zien hier een opgave voor het project Zoetwatervoorziening Oost-Nederland (ZON) voor de waterkwaliteit. Daarnaast voor gebiedsgerichte samenwerking met de landbouw, in het bijzonder langs de zijbeken van de Dinkel.

Twentse Stedenband en Emmen

Gebiedskarakteristiek:

In dit gebied voeren hoge woonconcentraties en bedrijvigheid met grote invloed op het watersysteem de boventoon.

Wateragenda

- o Wij willen het stedelijk waterbeheer op orde houden in het licht van de klimaatverandering. Dit betekent wateroverlast en hittestress voorkomen en de waterkwaliteit verbeteren;
- o De waterkwaliteit is niet op orde. De RWZI's en de overstorten zijn van grote invloed op de stedelijke waterkwaliteit en de waterkwaliteit benedenstrooms;
- o Wij zien kansen voor 'water in de stad' als onderdeel van een aantrekkelijke leefomgeving.

Colofon

© waterschap Vechtstromen

Vormgeving: Ontwerpbureau 10

Vaststelling door het algemeen bestuur, februari 2019

